

Дяченко Б. І.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Стець Д. І.

*бакалавр факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Diachenko B. I.

*Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

Stets D. I.

*Bachelor of Faculty of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

РОЛЬ КРАЇН «ВЕЛИКОЇ СІМКИ» У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Анотація. У статті досліджено роль країн «Великої сімки» – лідерів світового господарства у сучасних міжнародних економічних відносинах, особливості їх функціонування, визначено ключові фактори, що зумовили досягнення цими країнами лідерських позицій за показниками соціально-економічного розвитку та рівня якості життя.

Ключові слова: країни «Великої сімки», країни-лідери, світове господарство, соціально-економічний розвиток, якість життя.

Вступ та постановка проблеми. В умовах сучасної глобалізації помітну роль відіграє рівень економічного розвитку країн та якості життя, адже саме від цих показників залежить досягнення країнами лідерських позицій. Країни-лідери мають можливість виявляти нові міжнародні загрози для подальшого їх вирішення. «Велика сімка» є одним із найважливіших суб'єктів міжнародних економічних відносин, оскільки саме проблеми економіки належать до причин створення групи. З огляду на це досить важливого значення та актуальності набуває обґрунтування ролі країн «Великої сімки» у сучасних міжнародних економічних відносинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми дослідження глобального лідерства країн-лідерів у сучасних міжнародних економічних відносинах, його ролі, умов та чинників присвятили свої праці низка вчених, таких як Н. Бейн [1], Дж. Кіртон [2], В. Луков, М. Сафонов [3], П. Мартін, В. Дашичев, П. Куцик [4] та інші.

Метою статті є аналіз ролі країн «Великої сімки» у сучасних міжнародних економічних відносинах, визначення умов і чинників досягнення ними глобального лідерства, а також аналіз основних соціально-економічних показників цих країн.

Результати дослідження.

Стратегії формування і розвитку таких провідних країн, як США, Великобританія, Канада, Німеччина, Франція, Італія та Японія мають свої певні особливості. Ці стратегії засновані на моделі певного економічного розвитку в тій чи іншій країні. Загальними закономірностями в розвинених країнах є те, що механізмом їх дії є розвинена ринкова економіка, а також застосування інноваційних моделей розвитку.

Країни «Великої сімки» вирізняються з-поміж інших притаманним їм глобальним лідерством. Тому варто насамперед розглянути фактори, які впливають на досягнення країною статусу глобального лідера.

Першим і досить вагомим чинником є передова економіка, яка визначається не лише високим рівнем ВВП,

але також і значенням країни на світовому ринку торгівлі товарами та послугами, участю іноземних інвестицій у капіталі країни. Також важливими є капіталовкладення у провідні галузі промисловості, які можуть впливати та світову економіку. Основним джерелом передової економіки є здібності людей, тобто інтелектуальний капітал [4]. Цей фактор забезпечує зростання виробничого потенціалу без відповідних витрат на сировинні ресурси. Тобто особливістю передової економіки є, зокрема, інвестиції в людський капітал, удосконалення сфери соціального обслуговування та забезпечення.

Не менш важливу роль у формуванні країн-лідерів відіграють інновації. Центр новин ООН визнав Великобританію, США, Швейцарію, Німеччину, Нідерланди та Швецію світовими лідерами у сфері інновацій. Слід відзначити, що пріоритетними напрямками розвитку інноваційної діяльності для Німеччини, США та Великобританії є проведення космічних досліджень, розвиток енергетичної галузі, сфери охорони здоров'я, біо- та нанотехнологій, інформаційні та комп'ютерні технології [5, с.188].

Для того щоб зрозуміти частку впливу країн «Великої сімки» на систему міжнародних економічних відносин загалом та окремо країн, що входять до її складу, проаналізуємо соціально-економічні показники кожної з них.

З наведених даних таблиці видно, що у сучасних умовах, як і протягом останніх десятиліть, лідером у світовій економіці залишаються Сполучені Штати Америки. Так, розмір номінального ВВП шести аналізованих країн становив 17 237,7 млрд. дол. США, а Сполучених Штатів Америки – 19 362,1 млрд. Отже, за цим макроекономічним показником США перевершує Японію майже у 4 рази, Німеччину – у 5,3 рази, Францію і Великобританію – у 7,5 рази, Італію – у 10 разів, а Канаду – в 11,8 рази. США перевершує вище названі країни і за розміром ВВП в розрахунку на душу населення. Це лідерство забезпечується насамперед перевагою США над іншими країнами як за масштабами і багатством ринку, так і за рівнем на-

Таблиця 1
ВВП країн «Великої сімки» станом на 2017 рік [6]

Країни	Розмір номінального ВВП, млрд. доларів США	Розмір ВВП на душу населення, тис. доларів США
1	2	3
Великобританія	2565,0	38,8
Німеччина	3651,8	44,1
Італія	1921,3	31,6
Канада	1640,3	44,7
США	19362,1	59,4
Франція	2574,8	39,6
Японія	4884,5	38,5
Разом	36599,8	42,4

уково-технічного розвитку та високим ступенем насиченості господарства інформаційними технологіями. Найвищий рівень ВВП у світі свідчить, що США витрачають більше будь-якої іншої країни на поточне споживання та інвестиції. Основними джерелами ВВП у США є: інноваційні високотехнологічні продукти, фінансові послуги, також виробництво бензину, машин, верстатів, техніки, авіабудівні та аерокосмічні товари, електроніка, телекомунікації, продукти хімічної промисловості, споживчі товари, видобуток корисних копалин.

Друге місце за рівнем ВВП займає Японія. Вона являє собою велику острівну країну практично без природних паливних ресурсів. Такий рівень розвитку забезпечується побудовою економіки країни на так званих «трьох китах» – високих технологіях, туризмі та розвиненій структурі експорту й імпорту. Серед основних джерел ВВП – електронне обладнання, транспортне машинобудування, автомобілебудування і суднобудування [7].

Третю позицію займає Німеччина. У 2017 році обсяг ВВП збільшився на 174 млн. дол. США, основною причиною цього явища було те, що жителі збільшили свої витрати на 1,9%, тоді як уряд країни збільшив видатки на 2,8%. І додатково збільшилися інвестиції в країну.

Економічний підйом Франції у 2017 році був забезпечений зростанням споживчих витрат. Взагалі Франція – високорозвинена ядерна і космічна країна. Провідна галузь промисловості – машинобудування. Розвинуті електротехнічна і радіоелектронна промисловість, а також хімічна, нафтопереробна і нафтохімічна промисло-

вість, що забезпечує їй четверте місце за розміром ВВП серед аналізованої групи країн.

П'яте місце займає Великобританія, вона «підкріплюється» сферою фінансових послуг та промисловістю, зокрема гірничодобувною – 2,2% ВВП. Не менш важливу роль відіграє видобування нафти і газу з Північного моря, що значно зменшує витрати держави.

За останнє десятиліття Італія, яка посідає шосте місце серед країн «Великої сімки», пройшла дві рецесії, збільшила свій зовнішній борг, а тому рівень її ВВП відновлюється досить повільно. Невисокий рівень ВВП характеризується великою часткою безробітних та нерівномірністю в доходах між індустріально розвинутою північною частиною та кризовим станом на півдні країни.

Щодо Канади, то її рівень ВВП у 2017 році збільшився на 0,7% порівняно з 2016 роком. Це було зумовлено зменшенням інвестицій в основний капітал компаній, спадом у гірничій та нафтодобувній галузях та зменшенням експорту країни [6].

Не менш важливими економічними показниками значної ролі країн-лідерів світового господарства у сучасних міжнародних економічних відносинах є частка країн у світовому експорті товарів та послуг, що відображає табл. 2.

Як бачимо, в рейтингу країни-члени «Великої сімки» поступаються місцями лише декільком країнам і загалом займають досить помітні позиції. У всіх країнах спостерігається тенденція до збільшення кількості експорту, що свідчить про їхню зростаючу роль у сучасній системі міжнародних економічних відносин. Найбільшу частку в експорті мають США (основними статтями є капітальні і промислові товари в Канаду, Мексику, Китай та Японію) та Німеччина (устаткування і машини, транспортні засоби, що експортуються до Франції, США, Великобританії та Італії).

Частку країн-лідерів у світовому імпорті товарів та послуг характеризує табл. 3.

Аналізуючи таблицю, варто відзначити, що аналізовані країни також займають лідируючі позиції в імпорті товарів та послуг, що свідчить про їхню значну роль у сучасному світовому співтоваристві. США посідають перше місце (основні партнери: ЄС (43,8%), Німеччина (4,7%) Китай (19%), Канада (14,1%), Мексика (12%), Японія (6,4%).

Соціальні аспекти відображає індекс людського розвитку в країнах (табл.4) та рівень безробіття (табл. 5).

Наведений індекс людського розвитку відображає прогрес, досягнутий як у другій половині ХХ ст., так і на початку ХХІ ст. В десятку лідерів увійшли Німеччина,

Таблиця 2

Частка країн «Великої сімки» в експорті товарів та послуг у 2016–2017 роках [8]

2016 рік			2017 рік		
1	2	3	4	5	6
Місце в рейтингу	Країна	Експорт (млн. дол. США)	Місце в рейтингу	Країна	Експорт (млн. дол. США)
2	США	\$1,471	2	США	\$1,576,000
3	Німеччина	\$1,283	3	Німеччина	\$1,401,000
4	Японія	\$641,400	4	Японія	\$683,300
6	Франція	\$505,400	6	Франція	\$541,300
9	Італія	\$436,300	9	Італія	\$499,100
10	Великобританія	\$412,100	10	Великобританія	\$436,500
11	Канада	\$402,400	11	Канада	\$433,000

Таблиця 3

Частка країн «Великої сімки» у світовому імпорті товарів та послуг у 2017 році [8]

Місце в рейтингу	Країна	Імпорт (млн. дол. США)
1	США	\$2,205,000
3	Німеччина	\$987,600
4	Японія	\$629,800
5	Великобританія	\$581,600
6	Франція	\$525,400
8	Канада	\$419,000
13	Італія	\$372,200

Таблиця 4

Список країн-лідерів за індексом людського розвитку (за даними Human Development Report 2016 року)

Місце в рейтингу	Країна	Індекс людського розвитку
4	Німеччина	0.926
10	США	0.920
10	Канада	0.920
14	Великобританія	0.909
17	Японія	0.903
21	Франція	0.897
27	Італія	0.887

Джерело: [9, с. 198]

США та Канада, що, безумовно, є свідченням високого рівня життя та соціального розвитку цих країн.

Дані табл. 5 засвідчують, що рівень безробіття у країн-лідерів залишається помірним, проте в Італії та Франції він є значно вищим. Причиною такого стану є заходи жорсткої економії, вжиті для боротьби із кризою державного боргу.

Таблиця 5

Список країн-лідерів за рівнем безробіття на початок 2018 року

Місце в рейтингу	Країна	Рівень безробіття
134	Італія	11,1%
112	Франція	8,9%
78	Канада	5,8%
58	Великобританія	4,4%
56	США	4,1%
49	Німеччина	3,6%
28	Японія	2,4%

Джерело: [10; 11; 12]

Аналізуючи вищезгадані соціально-економічні показники кожної з країн-лідерів світового господарства, можемо оцінити вплив цієї групи на систему міжнародних економічних відносин загалом.

Економічно розвинені країни входять до складу «Великої сімки», відіграють значну роль у світовому господарстві та міжнародних економічних відносинах, що зумовлено найвищими частками ВВП в аналізованих країнах, а також рівнем технологічного прогресу. Разом ці країни можуть впливати на політику в офіційних світових інститутах. Наприклад, майже 50% голосів у Світовому банку і Міжнародному валютному фонді належить саме цим країнам-лідерам. Вони мають і величезний вплив у Світовій організації торгівлі і Раді Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Варто відзначити, що саме через ці формальні міжнародні інститути реалізуються рішення «Великої сімки» [13].

Вплив країн-лідерів на розвиток світового господарства зумовлений також розвитком та спеціалізацією економіки кожної з них. Протягом тривалого часу лідером у світовій економіці залишаються Сполучені Штати Америки. Це лідерство забезпечується значними інвестиціями у сферу інновацій, розвиненими зв'язками з іншими країнами щодо експорту та імпорту товарів і послуг, а також

Таблиця 6

Прогнозовані показники розміру ВВП у 2030–2050-х роках Британського центру економічних та ділових досліджень [14]

2017 р.		2030 р.		2050 р.	
Країна	ВВП (млрд. дол. США)	Країна	Прогноз розміру ВВП (млрд. дол. США)	Країна	Прогноз розміру ВВП (млрд. дол. США)
США	19,362	Китай	36 112	Китай	61 079
Китай	11,937	США	25 451	Індія	42 205
Японія	4 884	Індія	17 138	США	41 384
Німеччина	3 651	Японія	6006	Індонезія	12 210
Франція	2574	Індонезія	5486	Бразилія	9164
Великобританія	2 565	Бразилія	4996	Мексика	8014
Індія	2 439	Росія	4854	Японія	7914
Бразилія	2 080	Німеччина	4590	Росія	7575
Італія	1 921	Великобританія	3586	Німеччина	6338
Канада	1 640	Франція	3418	Великобританія	5744
Південна Корея	1 529	Саудівська Аравія	3212	Саудівська Аравія	5488
Росія	1469	Південна Корея	2818	Франція	5207
Австралія	1 390	Італія	2591	Пакистан	4253

високим рівнем розвитку економіки. Якщо говорити загально про всіх учасників «Великої сімки», то слід наголосити на тому, що у цих країнах наявний досить великий потенціал науково-технічних досліджень, що відіграє помітну роль у сучасному світовому господарстві.

Отже, підсумовуючи вищесказане та беручи до уваги проаналізовані показники розвитку, можна стверджувати, що країни-лідери займають помітне місце у сучасній системі міжнародних економічних відносин. Але чи залишатимуться вони на перших місцях через 2, 3 чи навіть 4 десятиліття?

У табл. 6 розглянемо прогнозовані показники розміру ВВП.

Згідно з результатами досліджень, до 2050 року США поступляться місцем Китаю, який стане найбільшою економікою в світі. Незважаючи на втрату першого місця, економіка США залишатиметься найуспішнішою завдяки дешевій енергії та значним інвестиціям в країну. Для Франції ситуація передбачається досить негативна. Економічне становище цієї країни погіршуватиметься з кожним роком. Якщо у 2017 році Франція займала 5 місце за

розміром ВВП, то, згідно з прогнозами, до 2050 року вона займе 12 місце. Досить сумна картина спостерігається в Італії, яка до 2050 року втратить свої позиції – з 9 місця в 2017 році до 17 місця в 2050 році. Очікується, що лідерами стануть Китай, Німеччина, Японія та Індія.

Висновки. Країни «Великої сімки» відіграють надзвичайно важливу роль у сучасній системі міжнародних економічних відносин, проте, згідно з дослідженнями, перспективи поширення глобального лідерства цих країн у майбутньому є досить відносними. Згідно з прогнозами, оскільки США, Великобританія, Німеччина, Італія, Канада, Японія та Франція вже довго фігурують на міжнародному ринку, їхній потенціал поступово спадатиме, і вони втратять свої позиції. Однак ніхто не знає напевно, що чекатиме на світ у майбутньому, та все ж високий рівень інвестицій і науково-технічного прогресу, висококваліфіковані учені та інженери, розвиток інформаційного простору дають змогу США, Канаді, Німеччині, Італії, Великій Британії, Франції та Японії бути зразком для наслідування для інших країн, а отже, чинити значний вплив на розвиток світового господарства.

Список використаних джерел:

1. Bain N. History Of The G7 Summit: The Importance Of American Leadership / N. Bain. URL: <https://tspace.library.utoronto.ca/html/1807/4806/document.html>.
2. Kirton J. Coexistence, cooperation, competition: G Summits / J. Kirton. URL: <http://www.g20.utoronto.ca/biblio/kirton-aspenia2009.pdf>.
3. Сафонов М.В. Роль «Большой восьмерки» в регулировании современных мировых политических процессов : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. полит. наук : спец. 23.00.04 «Политические проблемы» / М.В. Сафонов. М., 2003.
4. Куцик П.О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія / П.О. Куцик, О.І. Ковтун, Г.І. Башнянин. Львів: Видавництво ЛКА, 2015. 594 с.
5. Ступак С.М. Світові тенденції розвитку інвестиційно-інноваційних процесів / С.М. Ступак // Вісник Одеського державного економічного університету. Одеса, 2010. С. 188–198.
6. International Monetary Fund // World Economic Outlook Database / January 2018. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/02/weodata/index.aspx>.
7. Economic Forecasts from the World's Leading Economists // GDP in Japan. URL: <https://www.focus-economics.com/country-indicator/japan/gdp-usd-bn>.
8. Central Intelligence Agency // The World Factbook / 2017. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2078rank.html>.
9. Human Development report 286 c. URL: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf.
10. Bureau of Labor Statistics. URL: <https://data.bls.gov/timeseries/LNS14000000>.
11. The Japantimes News. URL: <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/03/02/business/economy-business/japans-jobless-rate-falls-24-year-low-2-4-january/>.
12. Trading Economics // Germany Unemployment Rate. URL: <https://tradingeconomics.com/germany/unemployment-rate>.
13. How does the G7 work? URL: <http://www.g7italy.it/en/how-does-work>.
14. Economic Outlook "The World in 2050" 2017. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/world-2050/assets/pwc-world-in-2050-slide-pack-feb-2017.pdf>.

РОЛЬ СТРАН «БОЛЬШОЙ СЕМЕРКИ» В СОВРЕМЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Аннотация. В статье исследована роль стран «Большой семерки» – лидеров мирового хозяйства в современных международных экономических отношениях, особенности их функционирования, определены ключевые факторы, обусловившие достижение этими странами лидерских позиций по показателям социально-экономического развития и уровня качества жизни. Ключевые слова: страны «Большой семерки», страны-лидеры, мировое хозяйство, социально-экономическое развитие, качество жизни.

THE ROLE OF THE G-7 COUNTRIES IN THE MODERN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Summary. The article examines the role of the G-7 countries, the leaders of the world economy in modern international economic relations, the peculiarities of their functioning, and the key factors that determined the achievement of leadership positions by these countries in terms of socio-economic development and quality of life.

Key words: G-7 countries, leading countries, world economy, socio-economic development, quality of life.